

פרק ב'

הפעילות המצרפית: התוצר והתעסוקה

- נגיף הקורונה וההתמודדות עמו חוללו משבר כלכלי חמור, שהתבטא בירידת התוצר המקומי הגולמי ב-2.5% תוך ירידה ממוצעת של 9.4% במספר המועסקים שעבדו בפועל.
- לשם התמודדות עם הנגיף החילה הממשלה סגרים ומגבלות, מרביתם על "ענפי קירבה" (ענפים שפעילות רגילה בהם כרוכה בקירבה ממושכת, שהייה של אנשים רבים בחלל סגור או מעבר גבולות). בהשפעתן של מגבלות אלו ירדה הצריכה הפרטית בשיעור שיא של 9.5%, והתיירות הנכנסת ירדה בכ-90% החל ממרץ.
- הרוב המוחלט של הפגיעה בפעילות הכלכלית התרכז בקבוצת "ענפי הקירבה", ואילו הפעילות בשאר ענפי המשק התאוששה כמעט לחלוטין לאחר הסגר הראשון.
- התמודדות העסקים עם המגבלות התבטאה בהוצאת עובדים רבים לחל"ת. שיעור האבטלה הרחבה בשנת 2020 היה בממוצע 16%, ובשיאו, בסגר הראשון, הגיע ל-37% מכוח העבודה.
- מרבית העובדים שהוצאו לחל"ת הועסקו לפני המשבר ב"ענפי הקירבה" שבהם הפריון הממוצע נמוך. לכן ירידת התוצר הייתה נמוכה מהירידה של סך שעות העבודה ושל מספר המועסקים שעבדו בפועל. טיפול ממוקד בפגיעה בתעסוקה הוא אתגר מרכזי לטווח הקצר, הניצב בפני הממשלה שתקום.
- אף שירידתה של הצריכה הפרטית בישראל עלתה על הממוצע ב-OECD, הפגיעה הכוללת בתוצר בישראל הייתה קטנה מזו שחוו מרבית מדינות ה-OECD. תוצאה זאת נזקפת בעיקר להמשך הגידול המהיר של יצוא שירותי ההיי-טק ולתלות הנמוכה של ישראל בתיירות נכנסת.
- הממשלה פעלה לריכוך המשבר באמצעות תמיכה חסרת תקדים במובטלים ובעסקים, לצד סיוע נוסף למשקי הבית. ניתן להעריך שתוספת ההוצאה הציבורית להתמודדות עם המשבר חסכה ירידה של 1.9–2.6 אחוזי תוצר בשנת 2020. לפיכך למרות המשבר עלתה ההכנסה הפרטית הפנויה (כלומר אחרי תשלומי מס וקבלת תשלומי העברה) ב-3.9%.
- ירידת הצריכה ועליית ההכנסה הפנויה הגדילו את החיסכון הפרטי. עלייה זו כנראה שיקפה חיסכון כפוי, תוצאת המגבלות שהוטלו על הפעילות במשק, יחד עם תחלופה נמוכה בין שירותי הענפים שפעילותם הוגבלה לצריכה אחרת. הדבר מאותת על יכולת לחזור לרמת פעילות גבוהה כשהמשק ייפתח לגמרי.
- עליית החיסכון הפרטי הייתה גדולה מירידת החיסכון הציבורי, כך שהחיסכון הלאומי גדל, ותמך בהתרחבות העודף בחשבון השוטף ל-5% מההכנסה הלאומית. סגירת השמיים תרמה 2.6 מיליארד דולרים לגידול העודף בחשבון השוטף, תוצאת עודף יבוא על יצוא בתיירות לפני המשבר.
- תוצר ההיי-טק צמח בשנת 2020 ב-6%, עם הטרוגניות בקרב החברות והענפים, וסייע בצמצום הפגיעה במשק. הפדיון והיצוא של ענפי ההיי-טק עלו ברצף במהלך השנה, ואילו התעסוקה בהם ירדה מתחילת המשבר ועד אוגוסט, ואז התאוששה ושב לרמה של טרם המשבר.
- מחודש מרץ הואטה פעילותו של ענף הבינוי, אולם החרגת הענף מהסגרים סייעה לצמצם את הפגיעה בו. בשנת 2020 ירדו התחלות הבנייה למגורים בכ-3.5%, מספר הדירות שבנייתן הסתיימה ירד בכ-8% והתחלות הבנייה שלא למגורים ירדו בכ-13% בהשוואה ל-2019. פחתו גם אישורי התוכניות בוועדות המחוזיות ושיווקי הקרקע של רמ"י.